

**Vlasti-
=vědne LISTY**

49
SRPEŇ 2000

PŘÍLOHA ODERSKÉHO ZPRAVODAJE • HISTORICKO-VLASTIVĚDNÝ SPOLEK V ODRÁCH

Vodní mlýny

Dnes již zaniklý vodní mlýn v Heltínově
na kresbě Ing. Petra Lelka

Výzva ke spolupráci

Redakční rada vlastivědného čtvrtletníku POODŘÍ připravuje k vydání publikaci: "Vodní mlýny v Poodří", zaměřenou na technická vodní díla na řece Odře od pramene po Ostravu. V současnosti členové redakční rady sbírají dosažitelné informace podle osnovy, dané níže uvedenou kartou objektu. Protože mnohá zařízení, využívající vodní energii dnes již neexistují, jsou členové redakční rady odkázáni na historické literární prameny a na vzpomínky pamětníků. Navíc je sběr informací ztížen skutečností, že většina těchto děl stála v bývalých Sudetech a že pováleční novousedlíci historické údaje k těmto dílům neznají.

Obracíme se proto na čtenáře Oderského zpravodaje s výzvou ke spolupráci při shromažďování údajů k vodním dílům na řece Odře na Odersku: Pokud jsou Vám známá fakta nebo vlastní zajímavý dobový materiál (články, fotografie, pohlednice, výuční listy, vlastnické doklady, mapy apod.), mající vztah k vodním dílům na řece Odře, kontaktujte, prosím:
- Ing. Petra Lelka, Sídliště č. 71, 742 36 Jakubčovice nad Odrou, tel. (MěÚ Odry): 0656/730 165-7 kl. 18

(člena redakční rady) nebo

- Ing. Radima Jaroška, Výškovická ul. č. 102, 700 30 Ostrava 3, tel. (domů): 069/370 566, (na SCHKO Poodří): 069/613 3014 (šéfredaktora vlastivědného časopisu *Poodří i připravované publikace*).

Karta objektu chystané PUBLIKACE "VODNÍ MLÝNY V POODŘÍ":

Budou dokumentovány nejen mlýny, ale i ostatní zařízení využívající vodní energii, a to existující i zaniklé. Rozsah dokumentovaného území: Řeka Odra od pramene po Ostravu, všechny přítoky na území VVP Libavá, přítoky řeky Odry na území k. ú., sousedících s řekou Odrou a další vybraná vodní díla v povodí Odry.

1. Lokalizace

a) Název mlýna (pily, malé vodní elektrárny atd.) - budou uvedeny všechny známé názvy, na prvním místě název současný

b) Katastrální území, obec a okres

c) Číslo popisné (současné číslo popisné)

d) Vodoteč (vodní tok, na kterém se objekt nachází nebo ze kterého je naháněna voda), říční km

e) Upřesnění lokalizace (slovní upřesnění, např. u silnice z ... do ... asi 1 km západně od ... atd.),

2. Historie

f) Nejstarší zmínka o objektu

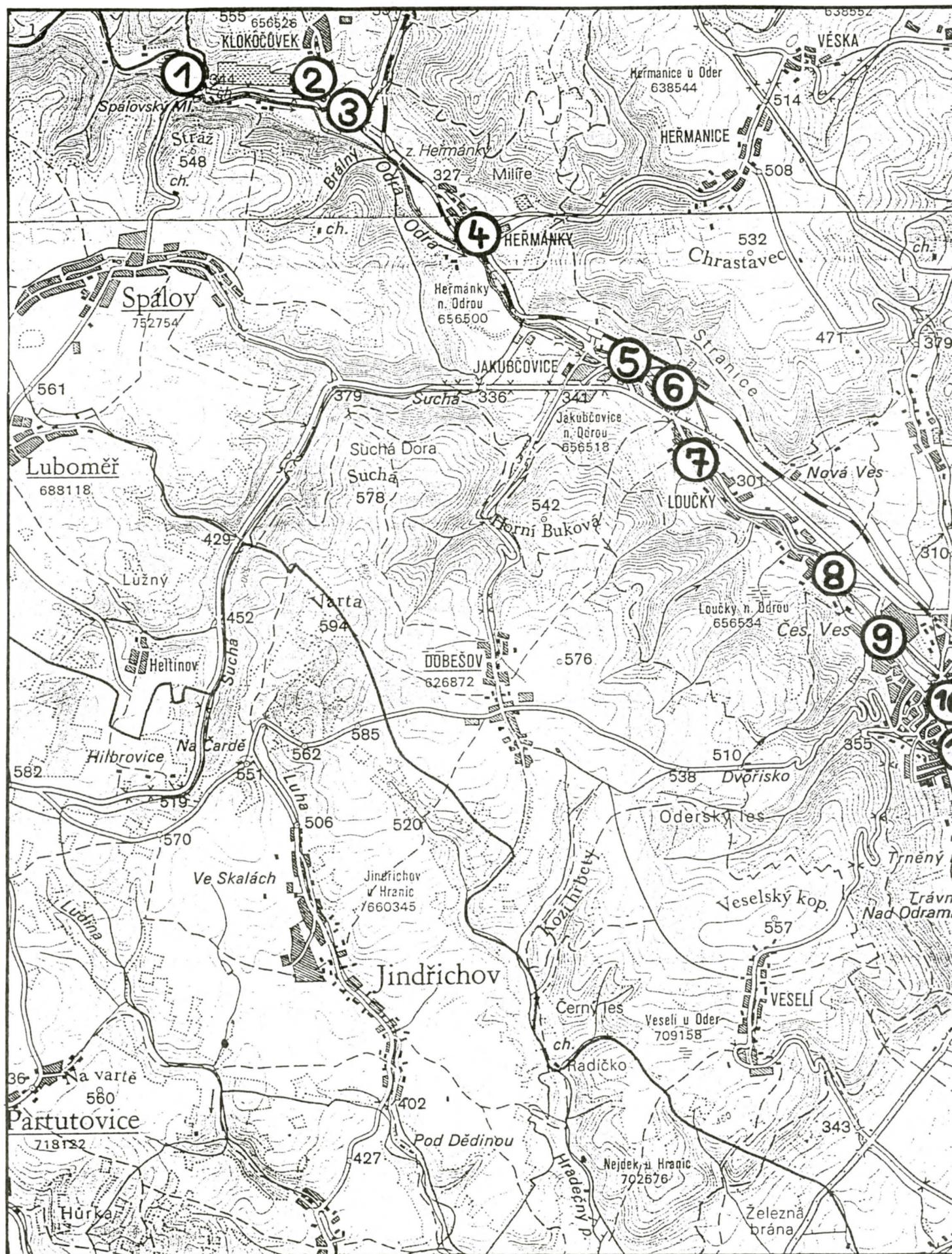
g) První zmínka o majiteli, chronologie dalších majitelů

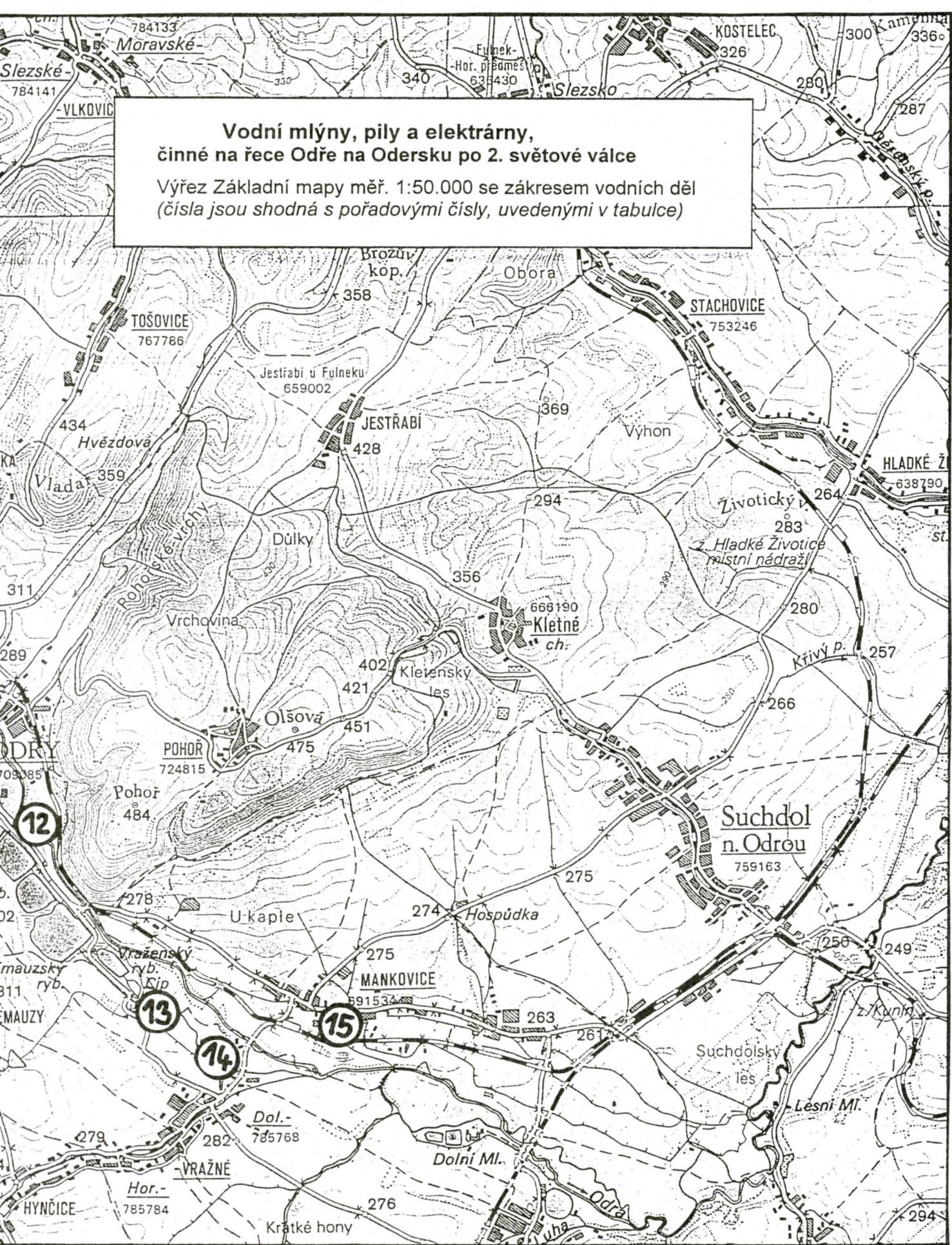
h) Vlastnický vztah (např. mlýn panský, mlýn selský, v nájmu, dědičný aj.)

i) Příslušenství (polnosti, lesy, rybníky, rozvázková služba aj.)

j) Pamětirodné události (povodně, požáry, významné návštěvy apod.)

k) Doba, okolnosti a důvody zániku nebo zastavení provozu

3. Technický popis (vztahuje se k poslední době, kdy vodní dílo pracovalo)

- I) Celková zástavba (architektonický popis obytné části, mlýnice, stodol atd.)
- m) Druh objektu (mlýn, pila, valcha, stoupa aj.)
- n) Popis, provedení a parametry:
  - Vodní kola (jejich typ, počet, provedení, rozměry = průměr, šířka, počet korečků)
  - Technologická zařízení (typ zařízení = např. mlýn moučný, popis zařízení = skladba, funkce, seřizování, údržba, mazání, a výrobce zařízení)
  - Náhon, jez a akumulační nádrž (vzdálenost jezu, jeho typ, výška stupně a délka vzdutí, řízení průtoku v náhonu, délka a rozměry koryta náhonu, vyústění odpadního kanálu aj.)
  - Parametry vodního díla (spád v m, průtok v m³/s, výkon v kW, objem zpracované suroviny za rok, počet činných dní v roce)
  - o) Vývoj objektu, modernizace (změny, přestavby, úpravy, kdy, kým a co bylo provedeno)
  - p) Příjezdová cesta (most, brod atd.)

4. Současný stav

- r) Současné využití (např. malá vodní elektrárna, počet turbín, typ, výkon)
- s) Obydlenost
- t) Popis objektu (pokud se liší od popisu, uvedeném v 3. odstavci)
- u) Stav jezu a náhonu
- v) Památková ochrana (např. ne, tech. památka č. ..., návrh tech. památky atd.)
- w) Zajímavosti (určené především pro turisty, např. možnost prohlídky, expozice atd.)

5. Slovesnost o objektu

Pověsti, písničky, říkanky a próza vztahující se k vodnímu dílu v písemné či ústní podobě (zdroj a okolnosti jeho získání, název díla, autor, rok vydání)

6. Podklady

Literatura, pamětníci, informátoři

7. Faktografický materiál (vztahující se k vlastní stavbě jako celku nebo detailům, k zařízení i k lidem, spjatým s tímto vodním dílem)

Historické i současné fotografie, diapositivy, pohlednice, kresby (s uvedením autora a roku pořízení) plánky (katastrální mapy, speciálky atd.), svatební smlouvy, odevzdávací listiny, kupní smlouvy, pečetě, výuční listy, tovaryšské listy, výměry, dekret o národní správě aj.

8. Kontakt na majitele - uživatele (adresa a tel. číslo, budou-li ochotni je poskytnout)

Zpracovatel(é) karty (jméno, adresa, tel. číslo)

Datum zpracování

Pro Vaši informaci uvádíme přehled vodních mlýnů, pil a elektráren, činných po 2. světové válce na řece Odře v úseku toku od Spálovského mlýna po Mankovice:

Poř. č.; Majitel a místo živnosti v roce 1947; Druh živnosti; Počet a druh vodních motorů; Množství vody = průtok [m³/s]; Spád [m]; Celkový výkon vodního díla [k. s.]

1. Ing. Josef Hanel, Spálov č. 123; Pila; 1 Francisova turbina; 0,600; 5,5; 34,00

2. Rudolf Hrubý, Klokočůvek; Mlýn; 2 Francisovy turbiny; 0,150; 3,5; 24,00 + 12,00

3. Ing. Edmund Kahlig, Spálov č. 122; Mlýn a pila; 2 Francisovy turbiny; 0,925; 3,1; 28,90

4. Reinhard Heitel, Heřmánky č. 1; Pila; 1 Francisova turb. + 2 kola na svrchní vodu; 0,05 + 0,21 + 0,21; 1,6 + 3,15; 0,75 + 7,00 + 7,00

5. Josef Kasper, Jakubčovice č. 16; Mlýn; 1 Francisova turbina; 0,789; 2,8; 22,00

6. Teltschik a spol., Jakubčovice č. 19; Továrna na knoflíky; 1 Kaplanova turbina; 1,13; 5,75; 44,60

7.a Ferdinand Wesselzky, Loučky č. 54; Mlýn; 2 kola na svrchní vodu; 0,28 + 0,22; 4,2 + 3,95; 11,00 + 7,50

7.b Adam Potocký, Loučky č. 54; Pila; 1 kolo na svrchní vodu; 0,15; 3,5; 4,50

8. Adam Potocký, Loučky č. 67; Pila; 1 Francisova turbina; 0,8; 2,15; 11,50

9. "OPTIMIT" Gum Textilwerke A.G., Odry č. 82; Barvírna látek; 1 Francisova turbina; 0,6; 1,1; 6,60

10. Adolf Stanovský, Odry-Nové Město č.1; Mlýn a elektrárna; 1 Francisova turbina; 0,9; 4,0; 36,00

11. Josef Gerlich, Odry-Nové Město č. 299; Elektrárna pro vlastní textilku; 2 Francisovy turbiny; 0,6 + 0,3; 3,6; 33,80

12. František Schenk, Odry-Nové Město č.314; Mlýn a pila; 2 kola na svrchní vodu; 0,3 + 0,2; 3,25 + 3,00; 8,50 + 5,20

13. Karel Herforth, Mankovice č. 25; Mlýn; 1 Francisova turbina; 0,39; 3,4; 13,2

14. Vilém Liebscher, Mankovice č. 33; Hospodářství; 1 Francisova turbina; 0,8; 0,9; 7,2

15. Jan Rossmanith, Mankovice č. 30; pila a stolařství; 2 Francisovy turbiny; 0,75 + 0,3; 2,76 + 2,8; 40,00

Předem Vám děkujeme za projevený zájem i případnou spolupráci

za redakční radu Ing. Petr Lelek